

VILNIAUS DAILĖS AKADEMIJOS AKADEMINĖS ETIKOS KODEKSAS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Šiame dokumente Lietuvos Respublikos aukštojo mokslo įstatymo nustatyta tvarka įvardijami Vilniaus dailės akademijos (toliau – VDA) etikos kodekso tikslai ir pagrindinės normos.
2. Akademinės etikos kodekso tikslai:
 - 2.1. Įtvirtinti pagrindinius akademinės veiklos vertybinius principus: tiesos bei meninės kokybės siekimą ir akademinę laisvę bei atsakingą naudojimąsi ja;
 - 2.2. kurti demokratišką pasitikėjimą bei kūrybingumą skatinančią atmosferą VDA;
 - 2.3. sutelkti VDA dėstytojus ir studentus pripažinti, palaikyti ir puoselėti svarbiausias akademinės srities vertybes: teisingumą, sąžiningumą, pagarbą žmogui, toleranciją, profesinę, mokslinę bei pilietinę atsakomybę;
 - 2.4. skatinti VDA bendruomenę etinį aspektą laikyti svarbia bet kokio klausimo sprendimo dalimi;
 - 2.5. nubrėžti tolerancijos ribas: reglamentuoti akademinės etikos požiūriu vengtiną elgesį;
 - 2.6. padėti VDA bendruomenei vertinti ir spręsti konkrečias akademinio gyvenimo situacijas, kuriose iškyla etinio pobūdžio klausimai.

II.1. II. VDA DĖSTYTOJŲ ETIKOS KODEKSAS BENDROSIOS ETIKOS NORMOS

3. Dėstytojų etikos kodeksas įtvirtina pagrindines etiško dalykinio (akademinio) elgesio nuostatas, kurių tiesiogiai nereglamentuoja Lietuvos Respublikos teisės aktai, darbo sutartys bei VDA vidaus tvarkos dokumentai.
4. Akademinė laisvė reiškia VDA bendruomenės narių teisę atvirai dėstyti savo požiūrį tiriamojoje, mokymo bei administracinėje veikloje, necenzūrojamai išreikšti kritines idėjas. Atsakingas naudojimasis šia teise reikalauja, kad dėstytojai tokią pat teisę pripažintų ir kitiems bendruomenės nariams, palaikytų kritinio mąstymo tradiciją bei atviro svarstymo atmosferą VDA. Atsakingam naudojimuisi akademinė laisve prieštarauja:
 - 4.1. nepakantumas kitokiai studentų ar kolegų nuomonei bei argumentuotai kritikai;
 - 4.2. dėstytojo bei studento teisės išsakyti ir ginti savo nuomonę priimant sprendimus, reikšmingus VDA bendruomenei, jos padaliniam ar pačiam asmeniškai, ignoravimas arba sąmoningas ribojimas;
 - 4.3. teisės atsakyti į kritiką ar kaltinimus ignoravimas arba sąmoningas ribojimas;
 - 4.4. dalyvavimas meninėje veikloje, moksliniuose tyrimuose ar bandymuose, žinomai susijusiuose su žala žmogui, gamtai, visuomenei ar kultūrai.
5. Priklausymas aukštosios mokyklos bendruomenei įpareigoja paisyti VDA bendrųjų interesų ir pagal galimybes prisidėti prie jo keliamų studijų, mokslinių tyrimų bei meninės kūrybos tikslų įgyvendinimo. Todėl etiniu požiūriu dėstytojas privalo:
 - 5.1. laikytis VDA studijų, mokslinių tyrimų ir meninės veiklos strategijos, o konstruktyvią kritiką išsakyti visų pirma Akademijos bendruomenei;
 - 5.2. aktyviai palaikyti akademinio sąžiningumo standartus mokymo, mokslo ir meno veikloje;
 - 5.3. prisiimti dalį atsakomybės už sklandų savo institucijos darbą.
 - 5.4. inicijuodamas ir (ar) vykdydamas projektus, siejamus su VDA vardu, siekti, kad jų rezultatai tarnautų bendriems Akademijos interesams;
 - 5.5. netoleruoti atvejų, kurie gali būti susiję su korupcija, sukčiavimu ar mėginimu daryti

neteisėtą poveikį Akademijos bendruomenės nariui.

5.6. nesinaudoti savo balsavimo teise, kai Akademijos savivaldos institucijose sprendžiamas finansavimo, nuobaudos ar paskatinimo klausimas, liečiantis šeimos narį, verslo partnerį ir save;

5.7. nenaudoti VDA vardo ir darbo joje politinei, religinei veiklai ir savigyrai;

6. VDA bendruomenės narių santykiai grindžiami pagarbos, nešališkumo, geranoriškumo, nediskriminavimo ir tolerancijos principais. Akademinę etiką pažeidžia:

6.1. studentų ar kolegų diskriminavimas kalba, veiksmais ar akademinio vertinimu dėl amžiaus, lyties ar lytinės orientacijos, negalios, išvaizdos, rasės ar etninės priklausomybės, religijos ar įsitikinimų, taip pat tokio diskriminavimo toleravimas;

6.2. studentų ar kolegų diskriminavimas (pozityvus arba negatyvus) dėl dalyvavimo politinėje, visuomeninėje, kultūrinėje, sportinėje ar meninėje veikloje;

6.3. priekabiavimas prie studentų ar kolegų – kai dėl amžiaus, lyties ar lytinės orientacijos, negalios, išvaizdos, rasės ar etninės priklausomybės, religijos ar įsitikinimų įžeidžiamas asmens orumas ir siekiama sukurti arba sukuriama bauginanti, priešiška, žeminanti ar įžeidžianti aplinka, taip pat kai toleruojamas žmogaus teises pažeidžiantis ir orumą žeminantis elgesys;

6.4. studento ar kolegės žeminimas naudojantis savo, kaip dėstytojo arba administratoriaus viršenybe.

7. Dėstytojų tarpusavio santykiai grindžiami kolegialumo bei akademinio solidarumo principais, orientuojami į studijų bei mokslinių tyrimų kokybės ir kūrybinės atmosferos užtikrinimą. Akademinę etiką pažeidžia:

7.1. kai profesinė konkurencija tarp kolegų įgyja nesąžiningas formas, dalyvaujama neteisėtuose, negarbinguose sandoriuose, nuslepia visiems dėstytojams skirta informacija, eskaluojami smulkmeniškai konfliktai bei intrigos;

7.2. kai dėstytojas studentų akivaizdoje nepagarbiai atsiliepia apie nedalyvaujančio kolegos pedagoginius, kūrybinius gebėjimus, skaitomo dalyko pobūdį, teorines pažiūras, eksperimentinius duomenis, asmenines savybes;

7.3. kai rekomenduojant suteikti mokslo laipsnį, pedagoginį vardą, apdovanojimą ar kolegos veiklos pripažinimą kitokiomis formomis, remiamasi asmeniniu ar politiniu santykiu, o ne dalykišku pateikto darbo vertinimu bei profesinėmis pretendento savybėmis;

7.4. kai daromas spaudimas kolegai ar studentui, siekiant nepelnyto įvertinimo arba norint nuslėpti nesąžiningus akademinis veiksmus;

7.5. kai išviešinama ar viešai aptarinėjama konfidenciali informacija apie kolegas ar pavaldinius (darbo užmokestis, karjeros ketinimai, asmeniniai reikalai ir pan.).

8. VDA kūrybinės ar mokslinės bazės, medžiaginių išteklių naudojimas turi būti tausojantis, atsakingas ir skirtas Akademijos, kaip institucijos, prisiimtų įsipareigojimų vykdymui.

II.II. MOKOMOSIOS VEIKLOS ETIKA

9. Dėstytojo santykis su studentais grindžiamas akademinio bendradarbiavimo ir skaidrumo principais. Susisaistymas neakademinio pobūdžio įsipareigojimais gali sukelti interesų konfliktą, todėl dviprasmiški santykiai su studentais vengtini. Akademinei etikai prieštarauja:

9.1. siekimas užmegzti seksualinius ar intymius santykius su studentu, su kuriuo sieja dėstomas dalykas, vadovavimas tiriamajam darbui ar meninei kūrybai bei kitaip pasireiškiantis tiesioginis akademinis santykis;

9.2. dėstytojo vaidmens prisiėmimas šeimos nario, artimo draugo, verslo partnerio atžvilgiu (egzaminavimas, vadovavimas rašto darbams ir pan.) tais atvejais, kai esama galimybės išvengti tokio vaidmens;

9.3. tiesioginių ir netiesioginių dovanų, neakademinio pobūdžio paslaugų arba akademinio pobūdžio paslaugų, tiesiogiai nesusijusių su studijuojamais dalykais, reikalavimas arba priėmimas iš studentų.

10. Studento žinių bei įgūdžių vertinimas turi būti teisingas, sąžiningas, suderintas su dėstomo

dalyko tikslais:

10.1. dėstytojas privalo principingai reaguoti į studentų ar klausytojų nesąžiningumo atvejus, tokius kaip plagijavimas, nusirašinėjimas, duomenų falsifikavimas, egzaminų ar įskaitų rezultatų klastojimas, naudojimasis pašaline pagalba egzamino ar įskaitos metu, svetimo rašto darbo pateikimas kaip savo, uždarbiavimas rašant rašto darbus kitiems studentams ir pan.;

10.2. dėstytojas privalo minimizuoti galimybes pasireikšti studentų akademiniam nesąžiningumui atsiskaitymų metu;

10.3. negalima primygtinai reikalauti asmeninio pobūdžio informacijos iš studento grupinėse diskusijose, tuo labiau – sieti tokio pobūdžio informacijos pateikimą su žinių įvertinimu;

10.4. atsiskaitymas už dalyką negali būti siejamas su studentų dalyvavimu (nedalyvavimu) dėstytojui priimtinoje (nepriimtinoje) politinėje ar visuomeninėje veikloje;

11. Pasitikėjimo atmosferai kenkia konfidencialios informacijos apie studentą paviešinimas. Informacijos konfidencialumo principas reikalauja:

11.1. nesant specialaus pagrindo (studento sutikimo, teisinio pagrindo, naudos studentui arba numatomos žalos kitiems), neatskleisti informacijos tretiesiems asmenims apie studento akademinį įvertinimą ar nuobaudas;

11.2. neaprašinti studento akademinį nesėkmių su kitais dėstytojais, išskyrus tuos atvejus, kai vertinamos studentų apeliacijos, išsamiai aptariami egzaminų ar įskaitų rezultatai ir kiti akademiniai klausimai, kurių objektyvus sprendimas akivaizdžiai pateisina minėtų nesėkmių aptarimą;

11.3. nenaudoti privataus pobūdžio informacijos apie studentą be jo sutikimo, kaip mokymo ar tyrimo medžiagos;

11.4. užtikrinti, kad pastabos ir komentarai apie studento rašto darbą, nepateiktą viešam gynimui, nebūtų prieinami tretiesiems asmenims.

II.III. MOKSLINĖS TIRIAMOSIOS IR MENINĖS VEIKLOS ETIKA

12. Mokslinė ir meninė veikla turi būti grindžiama sąžiningo tyrimo ir tiesos, taip pat meninės kokybės siekimo idealais. Tokią nuostatą pažeidžia:

12.1. empirinio tyrimo duomenų padirbinėjimas arba manipuliavimas jais;

12.2. sąmoningas gautų duomenų, prieštaraujančių tyrimo hipotezei, nutylėjimas;

12.3. sąmoningai klaidinantis informacijos apie empirinio tyrimo metodiką pateikimas;

12.4. empirinio tyrimo duomenų, kompiuterinių programų, empirinės medžiagos pavyzdžių, rankraščio, studijinių meno darbų vagystė arba sąmoningas sugadinimas;

12.5. plagijavimas, t. y. svetimo teksto, idėjos arba išradimo pateikimas kaip savo;

12.6. nepamatuotas bendraautorystės primetimas jaunesniems kolegoms ar pavaldiniams;

12.7. mokslinei ir meninei veiklai talkinusių žmonių arba organizacijų įnašo neigimas arba nutylėjimas;

12.8. nekorektiškas, tendencingas kolegos darbo kritikavimas ir sąmoningas menkinimas dėl asmeninės antipatijos, konkurencijos, politinių ar kitokių su vertinamo mokslinio ar meninio darbo profesionalumu nesusijusių motyvų;

II.IV. DĖSTYTOJŲ ETIKOS KODEKSO PRIĖMIMAS IR ĮGYVENDINIMAS

13. Dėstytojų etikos kodekso vykdymo ir įgyvendinimo priežiūrą atlieka VDA Senato Etikos komisija. Komisijos sprendimai dėl akademinės etikos pažeidimų priimami kolegialiai.

14. Sankcijos už akademinės etikos pažeidimus – moralinio poveikio priemonės (pvz: pastaba, išpėjimas, įvertinimo paviešinimas ir pan.). Etikos komisijos nutarimai yra rekomendacinio pobūdžio priimančias sprendimą dėl darbo sutarties pratęsimo, dėl darbuotojo skyrimo į aukštesnes pareigas, atestuojant aukštesnei kvalifikacinei kategorijai gauti ir vidinės atestacijos metu.

15. Kadangi etikos kodeksas negali numatyti visų nepagarbos pripažintoms akademinėms

vertybėms atvejų, todėl Etikos komisija sprendama konkrečius pareiškimus dėl etiškai nederamo elgesio, Dėstytojų etikos kodekso nenumatytais atvejais turi spręsti ar konkretus poelgis suderinamas su Dėstytojų etikos kodekso subjektų pripažintomis pamatinėmis akademinės etikos vertybėmis, ar gali būti toleruojamas.

16. Dėstytojų etikos kodeksas neturėtų stabdyti etinių diskusijų, priešingai, priimtas kaip bendruomenės sutarimas dėl tam tikrų vertybinių elgesio nuostatų, jis turėtų palaikyti etinį rūpestį ir skatinti svarstyti, diskutuoti etinius klausimus ir tai, kaip jie turėtų būti sprendžiami.

III.VDA STUDENTŲ ETIKOS KODEKSAS

III.I. AKADEMINĖS ETIKOS NORMOS

17. Pripažindami tiesą, žinojimą ir supratimą aukščiausiomis studijų vertybėmis, tikėdamiesi pasitikėjimo ir teisingo savųjų pasiekimų įvertinimo, VDA studentai įsipareigoja laikytis akademinio sąžiningumo principo. Šiurkščiausiais akademinio sąžiningumo pažeidimais laikoma:

17.1. Plagijavimas – svetimų idėjų pateikimas kaip savų. Būdingi plagijavimo atvejai:

17.1.1. kai svetimas tekstas pateikiamas be citavimo ženklų – kabučių arba kitokio pobūdžio išskyrimo iš viso teksto (pvz. atskira pastraipa, kursyvu);

17.1.2. kai perpasakojama arba cituojama svetima idėja, iliustracinė medžiaga ar duomenys nenurodant tikslaus šaltinio;

17.1.3. kai nurodomas žinomai klaidingas šaltinio puslapis arba tinklalapio lankymo data.

17.2. Sukčiavimas atsiskaitant už kursą ar jo dalį – koliokviumų, įskaitų, egzaminų ir pan. metu. Būdingi sukčiavimo atvejai:

17.2.1. kai nusirašinėjama arba leidžiama kitam nusirašyti;

17.2.2. kai pasakinėjama, naudojamos „paruoštukės“ arba kitokios egzaminatoriaus neleistos priemonės;

17.2.3. kai svetimas rašto darbas įteikiamas kaip savas;

17.2.4. kai atsiskaitoma už kitą asmenį;

17.2.5. kai pasinaudojama kito studento darbu atsiskaitant.

17.3. Padirbinėjimas. Būdingi atvejai:

17.3.1. kai dėstytojo jau įvertintas rašto darbas pataisomas be dėstytojo sutikimo siekiant pareikalauti aukštesnio įvertinimo;

17.3.2. kai padirbinėjami dėstytojų parašai, pažymos, kitokie dokumentai;

17.3.3. kai padirbinėjami akademiniai užduočių (laboratorinių, kursinių ir kitų darbų) duomenys ar rezultatai.

17.4. Pagalba kitam atliekant nesąžiningą akademinį veiksmą: plagijuojant, sukčiaujant arba padirbinėjant.

17.5. Kyšininkavimas – atlygio už akademinės paslaugas siūlymas arba davimas (asmeninis ar grupinis).

18. Aukštosios mokyklos studentai privalo aukštosios mokyklos mokslinę ir kompiuterinę įrangą, biblioteką ir medžiaginius išteklius naudoti atsakingai, tausojančiai ir pagal paskirtį.

III.II. STUDENTŲ ETIKOS KODEKSO PRIĖMIMAS IR ĮGYVENDINIMAS

19. Būtina studentų etikos kodekso priėmimo sąlyga laikytinas viešas jo projekto svarstymas – kodekso veiksmingumui lemtinga, kad jis būtų priimtas kaip įsipareigojimas, o ne įpareigojimas. Kodeksas paskelbiamas viešai, o esant galimybėms – įteikiamas asmeniškai kiekvienam aukštosios mokyklos studentui.

20 Studentai, padarę akademinės etikos pažeidimų, atsako aukštosios mokyklos nustatyta tvarka.